

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ

«Πες μου πως βλέπεις την ιστορία για να σου πω ποιος είσαι»

Στο προηγούμενο άρθρο περιγράψαμε μια από τις πολλές θρησκευτικές τελετές που είχαν οι αρχαίοι Έλληνες, για να δείξουμε το μαγικό πυρήνα τους. Με την τελετή των «πλυντηρίων» η πόλη της Αθήνας γινόταν καθαρή από τις αμαρτίες των ανθρώπων, εφόσον το ξόανο της θεάς Αθηνάς πλενόταν στη θάλασσα του Φαλήρου και το «χτικιό» διαχεόταν στη θάλασσα.

Στις παραδόσεις των αρχαίων λαών, όπως και των αρχαίων Ελλήνων, ήταν θεμελιωμένη η πεποίθηση ότι κάθε κακό ή καλό που συνέβαινε στα άτομα ή στην φυλή προερχόταν από υπερφυσικές δυνάμεις (τους θεούς ή δαίμονες) που τιμωρούσαν ή αντάμειβαν. Αυτές τις αντιλήψεις τις κριτικάριζαν οι επιφανείς πολιτικοί και οι φιλόσοφοι. Πάντως η κοινωνία δεν επαφιότανε μόνο στις ιερές τελετές για την προστασία της. Οι Αθηναίοι όπως γνωρίζουμε ανέπτυξαν ισχυρή οικονομία και πολύ δυνατό πολεμικό στόλο: «Τα ξύλινα τοίχοι» όπως είχε πει ο Θερμιστοκλής.

Ο Πολύβιος (202-120 π.χ.) ο οποίος είχε μελετήσει στην εποχή του, την ψυχολογία Ελλήνων σε κατάσταση κρίσης, έγραψε για τον πόλεμο μεταξύ Κρητών και Ροδίων: «Η επιστροφή σε αντιλήψεις του παρελθόντος αποτελούν λύση απελπισίας των ασθενών»... και παρακάτω: «Απογοητευμένοι από την εξέλιξη των γεγονότων οι Ρόδιοι... και διαπιστώνοντας ότι η κατάστασή τους δεν βελτιώνεται καταλήγουν να απευθύνονται σε τσαρλάνους και μάντιες, ή καταφεύγουν σε μάγια και φυλαχτά, «πάσης επωδής, και παντός περιάμματος πείραν λαμβάνειν».

Η επιστροφή λοιπόν σε αυτά που καταδίκασε τότε ο Πολύβιος (όπως προτείνουν οι αρχαιολάτρες) σε τι θα βοηθούσε τη σημερινή Ελλάδα που απειλείται από την Τουρκία; Το πλύσιμο του αγάλματος της Θεάς Αθηνάς στο Φάληρο θα προστάτευε την Ελλάδα; Αν ξαναζούσε ο Πολύβιος τα ίδια

δεν θα έλεγε σήμερα στους αρχαιολάτρες όπως τα έψαλε και στους Ρόδιους;

Στο σημερινό άρθρο θα θίξουμε μια διαφορετική πλευρά της σχέσης μας με το αρχαίο παρελθόν. Δεν πρόκειται για επιθυμία αναβίωσης, αλλά για τάση διεκδίκησης της αρχαιότητας. Η τάση αυτή, έγινε απαραίτητη με την απελευθέρωση. Μέχρι τότε η αρχαία κληρονομιά, ήταν καταπιεσμένη από την χριστιανική μας θρησκεία, η οποία για ευνότους λόγους ήθελε να καταδικάσει την αρχαιότητα ως ειδωλολατρική και να διαχωριστεί από αυτή. Με την απελευθέρωση, και τη δημιουργία κρατικής δομής, δύο τινά σημειώθηκαν στην ψυχολογία μας: Από τη μια μεριά, η θρησκεία εκοσμικεύτηκε στο βαθμό που έγινε και κρατική υπόθεση, και απέχτησε εθνικά χαρακτηριστικά. Από την άλλη μεριά, οι επιρροές από την Ευρώπη του Διαφωτισμού, μας επέβαλαν την αντίληψη της θρησκείας ως «κουλτούρας», η οποία παίρνει διάφορες μορφές μέσα στον πολιτισμό. Ως εκ τούτου, η έρευνα και μελέτη του αρχαίου παρελθόντος καταλάβαμε πως είναι αναγκαία για μια περιεκτική, διευρυμένη εθνική συνείδηση. Δυστυχώς όμως, η αδύναμη Ελλάδα που προσπαθούσε να ελιχθεί ανάμεσα σε ισχυρά κράτη, αντί να προστατεύσει την αρχαιότητα με την εμβάθυνση στη μελέτη της, την χρησιμοποίησε εξιδανικευτικά για να στηριχθεί η ίδια, ως πραγματικός επίγονος του ένδοξου παρελθόντος.

Έζησα στην Ικαρία για πάνω από δέκα χρόνια. Αν πάτε στην παραθαλάσσια περιοχή του «Νάς» που βρίσκεται στην βορειοδυτική πλευρά του νησιού, θα δείτε μέσα στον αρχαιολογικό χώρο που ήταν ο ναός της Ταυροπόλου Άρτεμης, ένα ασβεστοκάμινο, με το οποίο οι χωρικοί μετέτρεψαν τα μάρμαρα του αρχαίου ναού σε ασβέστη για να σοβατίσουν το ναό του «Χριστού Σωτήρα» στο κεφαλοχώρι των Ραχών που βρίσκεται μερικά χιλιόμετρα στο εσωτερικό του νησιού. Βέβαια οι χωρικοί έχουν το δικαιολογητικό ότι δεν ήξεραν, κ.τ.λ. Και στο κάτω-κάτω της γραφής πήραν υλικά από ένα αρχαίο θρησκευτικό οικοδόμημα, για να χτίσουν έναν άλλο θρησκευτικό οικοδόμημα που τους ήταν πιο αναγκαίο.

Αυτό που εμένα προσωπικά με ενοχλεί δεν είναι οι χωρικοί, αλλά οι μορφωμένοι, οι οποίοι για δικές τους ψυχολογικές ανάγκες προβάλλουν μια διαστρεβλωμένη εικόνα της αρχαιότη-

τας. Ο μακαρίτης ο γιατρός Δημήτρης Τζινιώλης, ήταν μια τέτοια περίπτωση. Την Τρίτη 7 Μαρτίου, 1989 έγραψε ένα άρθρο με τίτλο «Τα περί την ελληνικήν γλώσσαν» που δημοσιεύθηκε στον Ελληνικό Κήρυκα. Χρησιμοποίησε το άρθρο ως παράδειγμα, γιατί το θέμα μας δεν είναι ο γιατρός Τζινιώλης ούτε βέβαια η εφημερίδα, αλλά, όλοι μας, καθώς λίγο-πολύ οι ιδέες και το ύφος του λόγου του γιατρού μας διακρίνει.

Ο Δημήτρης Τζινιώλης ήταν ένας καταξιωμένος άνθρωπος. Σεβαστός, που πρόσφερε αρκετά στην ελληνική παροικία του Σίδνεϋ, ως γιατρός και ως φιλότεχνος, με πολλά ενδιαφέροντα. Αλλά και με πολλές αδυναμίες καθώς έμπαινε σε τομείς που δεν γνώριζε καλά. Στο εν λόγω άρθρο στην εφημερίδα καλεί τον ελληνοισμό να πάει στο πανεπιστήμιο του Σίδνεϋ να παρακολουθήσει μια ομιλία ενός καθηγητή γλωσσολογίας. Όχι για να μάθει κάτι από τον καθηγητή, αλλά για να τον επιτηρήσει. Μήπως και ξεφύγει από τη γραμμή της «παρθενογένεσης» του ελληνικού πολιτισμού. Σύμφωνα με την αντίληψη του Τζινιώλη οι Έλληνες ήταν στην Ελλάδα από 800.000 χρόνων. Ότι ήτανε και έγιναν αυτά τα από 800.000 χρόνων όντα, είχαν ελληνική-εθνική συνείδηση, ήταν Έλληνες κατά τον γιατρό. Τώρα, το πώς όντα, που η επιστήμη τα έχει κατατάξει σε τύπους της όρθιας στάσης, είχαν από τότε ελληνική συνείδηση, όπως ήταν ο Homo habilis, δηλαδή ούτε καν Homo sapiens neanderthalensis (400.000-40.000) και που η εξαφάνισή του τελευταίου συμπίπτει με την εμφάνιση του Homo sapiens, του δικού μας είδους, είναι από τις υπερβολές του γιατρού, που δεν εξηγούνται διαφορετικά παρά μόνο ως στάση ψυχολογική και συναισθηματική που βάζει στην άκρη τη λογική, νομίζοντας ότι έτσι, θα προστατευτεί το παρελθόν.

Πάντως, αυτό που κάνει εντύπωση στο άρθρο του γιατρού δεν είναι τόσο το πλήθος των ιστορικών, αρχαιολογικών και παλαιοντολογικών ανακρίβειών, όσο το επιθετικό ύφος. Καθώς εκτοξεύει προς κάθε κατεύθυνση υποβαθμιστικά και υβριστικά επίθετα. Διαβλέπει παντού συνωμοσίες κατά της Ελλάδος, οι οποίες έχουν ως στόχο την εξαφάνιση του ελληνικού πολιτισμού.

Η συνέχεια στις απόψεις του γιατρού Τζινιώλη την επόμενη Παρασκευή.

Αυτό που εμένα προσωπικά με ενοχλεί δεν είναι οι χωρικοί, αλλά οι μορφωμένοι, οι οποίοι για δικές τους ψυχολογικές ανάγκες προβάλλουν μια διαστρεβλωμένη εικόνα της αρχαιότητας. Ο μακαρίτης ο γιατρός Δημήτρης Τζινιώλης, ήταν μια τέτοια περίπτωση.